

1995
година
втора

№1

ИЗДАТЕЛ

арс
тека
Кирил и
Методий

Издавен
1995, т. 2, 1-7

Скъпа
Билиана

С.

38 мост

В

Инф
най-
Интер
издате

Прин
хадж

израстването на Свищов като
книжовен център след
Освобождението
Лъчезар Георгиев

Съдбата на българския автор
Ани Гергова

Библиофилско издателство "ЛИКОВСКИ"

Издателска дейност с традиции и принос
Александър Маринов

Людмила Харманджиева –
директор на издателство "АРЛЕКИН", България

Издателски аспекти на
библиотечното краезнание във
Велико Търново
Живка Радева

Библиотечната поредица "Проглас" на
Университетско издателство
"Св. св. Кирил и Методий"
Евлоги Данков

№1

995

ТРИМЕСЕЧНО СПИСАНИЕ ЗА ИЗДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

ИЗДАТЕЛ

ЗА СТАТУТА НА "ИЗДАТЕЛ"

Когато се учредява ново издание, редно е да се кажат думи и за неговия статут. При новото списание "ИЗДАТЕЛ" това е необходимо, за да се уточнят направлението в дейността му, целите, задачите и мястото му в книжовния живот.

На първо място, считаме за необходимо да подчертаем, че "ИЗДАТЕЛ" е научно-теоретично списание, засягащо въпросите на издателската дейност в исторически и съвременен аспект, както и други проблеми на българската книжовност, свързана с издателската работа в такива важни институции като библиотеки, архиви, музеи, читалища, книгоразпространителски фирми, печатници.

Редколегията и близките сътрудници на списанието оформят научна група, занимаваща се с посочените проблеми. Стремехът е да се попълва картината на българската издателска дейност и книжовността с материали, писани от автори-професионалисти в своята област; ст учени, писатели, печатари, книжари, библиотекари, архивисти и т. н., а също да се откроява новото в издателската работа както у нас, така и по света.

Зад "ИЗДАТЕЛ" стои група интелектуалци – преди всичко научни работници и специалисти, които изразяват своите възгледи и становища, свързани с издателските процеси в тяхното многообразие, единство и разчлененост. По тази причина считаме, че списанието има своя научен и професионален характер. То може да има обаче и приложен характер, защото написаното дава и ще се дава възможност да се ползва от един немалък брой читатели с интереси към българското книгоиздаване, към разнообразните издателски форми на периодичния печат, към печатарството, разпространението на книжнината и нейното съхраняване в библиотечните фондове и архиви. Ние съзнаваме, че това е нелека задача, която носи своите отговорности пред нацията и касае нейното бъдеще, нейния духовен просперитет, нейния интелектуален потенциал днес и в утрешния ден.

Независимо от научния и професионален характер на списанието, и обикновеният читател, комуто не са чужди книжовността и ценностите на духовното, ще намери в "ИЗДАТЕЛ" по нещо полезно и за себе си, което ще обогати познанията и представите му за една не особено позната и изследвана, но с традиции дейност в България. Престижна дейност, на която ние отдаваме заслужено внимание и уважение.

СЪДЪРЖАНИЕ

За статута на "ИЗДАТЕЛ" (редакционна)	1
Информацията е най-ценната стока Таня Тодорова	3
Приносът на хаджи Димитър Паничков за израстването на Свищов като книжовен център след Освобождението Лъчезар Георгиев	5
Актуален проблем на динамичното всекидневие Татяна Дерменджиева, Константина Недкова	10
Издателски новини	11
Съдбата на българския автор Ани Гергова	12
Библиофилско издателство "ЛИКОВСКИ" Лъчезар Георгиев	16
Людмила Харманджиева – директор на издателство "АРЛЕКИН", България Константина Недкова	17
Издателски аспекти на библиотечното краезнание във Велико Търново Живка Радева	19
Издателска дейност с традиции и принос Александър Маринов	21
Библиотечната поредица "Проглас" на Университетско издателство "Св. св. Кирил и Методий" Евлоги Данков	22
Издателската дейност и нашата духовна култура Евлоги Данков	25
Първи издания на българска художествена литература в спектъра на националното книгоиздаване – второ полугодие 1994 Полина Симова	27

Снимка на с. 1 на корицата: Юра ШИШКОВА, главен редактор на седмичника за финанси и мениджмънт "Делова седмица"

Илюстрациите на с. 13 и с. 23 са графики на художника Христо Цацинов.

Графичният дизайн и художественото оформление на списанието са изпълнени от художника Кънчо Данев.

Графичната концепция, емблемата и другите знаци, както и името на "ИЗДАТЕЛ" са запазени по силата на

Закона за авторското право.

© Publishing house "Star way"

c/o Jusautor, Sofia, 1995

ИНТЕРВЮ

БИЗНЕСДАМАТА ЗА 1994 ГОДИНА, ГЛАВЕН РЕДАКТОР НА СЕДМИЧНИКА ЗА ФИНАНСИ И МЕНИДЖМЪНТ "ДЕЛОВА СЕДМИЦА", ЮРА ШИШКОВА (снимка на корицата), ПРЕД СПИСАНИЕ "ИЗДАТЕЛ"

ИНФОРМАЦИЯТА Е НАЙ-ЦЕННАТА СТОКА

Преди три години прохождащи тогава бизнесмени получиха плик с нулевия брой на вестник "Делова седмица" и с предложение да изкажат мнението си за раждащото се издание. Само около 100 делови седмици бяха необходими на главната редакторка Юра Шишкова, за да утвърди вестника, на неговата основа да създаде Бюро за управленско консултиране в рамките на акционерното дружество "Делова седмица", като дружеството е основен акционер на финансова къща "Делова седмица", на инвестиционен фонд "Съвремие" и на Застрахователно и презастрахователно дружество "Атлас". Както и да стане "Бизнесдама-94" в доста оспорвана конкуренция. А сега тя е и председател на инициативния комитет за създаването на Счетоводна банка.

– Госпожо Шишкова, вашият вестник е за много възискателна специализирана аудитория. Читателите Ви с готовност плащат високата му цена – явно информацията си струва парите.

– Още в първия брой на седмичника за финанси и мениджмънт "Делова седмица" заявихме, че девизът ни е "Информацията е най-ценната стока, а времето – безценно вложение". Мисля, че не случайно кръгът от потребители се увеличава. В началото го четяха счетоводителите и прохождащите бизнесмени, а сега го търсят и банкери, и борсови специалисти, и управители на държавни и на частни фирми. От него те получават максимално добра представа за макроикономическата ситуация в страната. А това е много необходимо за счетоводителя, който от обикновен регистратор на икономическото състояние на фирмата все повече се превръща в управленец, ангажиран с вземането на решения – не само текущи, а и стратегически. За това му помагат авторите ни – най-изявените, първите специалисти в съответната област. Самите читатели пък създадоха и поддържат с писмата си рубриката

"Обратна поща", в която годишно около 500-600 специалисти получават отговори на своите конкретни въпроси. Тази рубрика стана началото на Бюрото за управленско консултиране.

– Защо при старта избрахте толкова нетрадиционна формула за списването на вестника – журналистите да са "зад кадър", а авторите да са специалисти? Не криеше ли тя голям риск? И защо според Вас се оказа печеливша?

– Когато замисляхме вестника с партньора ми в бизнеса Константин Дилчев, решихме, че човек на своето работно място се нуждае от друг тип информация, не от тази, която чете в трамвая или в колата си. Той ще търси специализирана, сериозна информация, която да не е оцветена в никакви цветове – нито в синьо, нито в червено, нито в булевардно жълто. Рискът беше огромен. На българския пазар вече имаше доста нови, при това доказали себе си икономически издания. Пък и много хора добронамерено ме уверяваха, че се захващам

с много скучна проблематика, че не си струва. Същият скептицизъм срещна и идеята ни за разпространение по абонамент. Казваха ни: едно издание, което не се вижда на пазара – кой ще го купи, за това са нужни много пари за реклама. Но ние опитахме въпреки всичко и се оказа, че може и без пари за реклама, и без да се излиза на пазара, щом предлагаш качествен продукт.

И така – стана...

– Сигурно е много трудно едно издание да плува в пазарната икономика. За нас в това море има и бури, и подводни рифове, и плитчини...

– За потребностите на читателите съдим изключително много по рубриката "Обратна поща". При нас работят експерти, които много сериозно следят проблемите в своята област. Вече казах, че авторите ни са водещи специалисти в икономиката. Търсим тяхната гледна точка, техните позиции по възлови въпроси от управлението. Източниците ни за информация са много и нетрадиционни. Като сложиш една огромна работа между най-краткото писъмце с един въпрос и позицията на светила и в българската, и в световната икономика – се получава...

В никакъв случай обаче не казвам, че е лесно. Защото ситуацията е много променлива, няма установени правила и ти трябва във всеки отделен случай да бъдеш много внимателен, много гъвкав. Опасно е. Продължаваме да търсим своето място. Просто защото нашата нагласа е друга. Ние не желаем лесни и бързи пари – не защото не ни трябват пари, а защото залагаме на интелектуалната карта.

– Вестникът се прави от екип съмишленици, които сте привлекли, но в издаването му е ангажиран и съпругът ви, който е негов директор, и децата ви, и снаха ви. Това всъщност е бизнесът на семейството ви. Какви са предимствата и недостатъците да сте заедно и вкъщи, и в работата?

– Винаги така сме организирали нещата вкъщи, че сме живели заедно. За нас е много важно съмишлениците да са заедно.

Недостатъци за мен няма. Предимствата са огромни, защото можеш стопроцентово да разчиташ на човека, който е до тебе, ако, разбира се, и в живота можеш да разчиташ на него.

А децата – децата просто трябва да се учат на труд, като започнат от най-долу – внукът ми например отвреме-навреме лепи пликове за разпространение на вестника.

Както за всяко нещо, и тук човек трябва да намери много точната мярка, и да разграничи личните отношения от отношенията в работата. Мисля, че добре се справям с това. Стремя се да съм деликатна с екипа – ако нещо не върви, съм по-остра към членовете на моето семейство, разбира се, не публично... А с мъжа ми сутрин правим така наречените оперативки – ставаме и започваме: днес трябва да направим това, това, това... Хубаво е.

– С какви проблеми в издателската си работа се сблъсквате? Пред издателя има ли пречки от нормативен характер? Лесно или трудно е да се занимава човек с издателска работа?

– Не може да се каже нито че е лесно, нито че е трудно. Това е много сериозна работа. Въпросът е да създадеш веднъж екипа, което за мен е най-трудната и продължава да бъде най-трудната работа.

Законодателни пречки не виждам. Преди например нямаше хартия. Това беше вечният проблем на българските вестници. Сега проблемът си е чисто финансов. Ако можеш да си позволиш да надмогваш покачването на цената на хартията, на печатарските услуги – успяваш. Ако не...

Разговора води ТАНЯ ТОДОРОВА

ИЗ ИСТОРИЯТА НА ИЗДАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНОСЪТ НА ХАДЖИ ДИМИТЪР ПАНИЧКОВ ЗА ИЗРАСТВАНЕТО НА СВИЦОВ КАТО КНИЖОВЕН ЦЕНТЪР СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО Лъчезар Георгиев

Издателят-печатар хаджи Димитър Николов Паничков е една от най-обаятелните фигури в историята на издателската дейност у нас през XIX век. Близо петдесет години той е на книжовното поприще – и в епохата на нашето Възраждане, и в живота на следосвобожденска България. За времето от 1858 до 1905 г. издава и отпечатва над 145 книги, печата разнообразни по тематика и жанрове периодични издания. Престоят му в Цариград, Браила, Пловдив, Свищов и Никопол е белязан с творчески прояви. Близък е с най-видни за времето обществени дейци, книжовници и националреволюционери – Драган Цанков, П. Р. Славейков, Христо Ботев, Филип Тотю, Хаджи Димитър, Стефан Караджа, Васил Левски.

Роден е около 1808 или 1809 г. в Калофер. Учи при Неофит Хилендарски Бозвели, който по това време е пристигнал в балканския градец, след напускането на Хилендарския манастир в Атон¹. Съученик на Димитър Паничков при светогорския таксидиот е и бъдещият книжовник дякон Хрисант. Това вероятно става около 1836 г. По време на чумата през 1837 г. Неофит Бозвели напуска града заедно с новопроизведения дякон Хрисант и се озовава в Котел и Свищов, а Д. Паничков остава в Калофер. След време Н. Бозвели се завръща отново в Калофер и тук младият Паничков отново има възможност да общува и да се учи от бележития борец за църковната независимост на българите.

По-нататък пътят на Д. Паничков преминава през Цариград, който вече се оформя като крупно издателско средище на българите. Отначало е шивач, става майстор, разкрива собствен дюкян. През 1858 г. посещава след много прекеждия светите места в Йерусалим и оттук насетне прибавя към името си "хаджи"². Престоят на бъдещия издател и печатар в Цариград е белязан с професионални връзки със свищовеца Драган Цанков, който след неуспешния опит да разкрие своя печатница в Свищов пренася печатарския инвентар от дунавския град в столицата на империята и заедно с Боян Мирков от Татар

Пазарджик открива печатница под храма на католическия манастир "Сен Бенуа" в квартал Галата. Хаджи Димитър Паничков отначало работи в тази печатница като разносвач на издавания от Др. Цанков в. "България" (1859-1863), но скоро започва да набира и да печата вестника. Става за кратко време добър печатар и сподвижник на Др. Цанков в реализирането на униатската идея³. В началото на 60-те години на миналия век Др. Цанков се отдава на обществено-политическа дейност и продава на х. Д. Паничков печатницата си за 40 000 гроша. В същата печатница вече новият стопанин печата списание "Български книжици" и някои прокатолически брошури. Но скоро младият печатар зарязва предишните си униатски възгледи и в брошури критикува правителството и палата, свързва се с патриотично настроени българи, дейци на борбата за независима екзархия – Иларион Макариополски, Тодор Икономов, Лазар Йовчев, Стоил Панов. През 1863 г. е арестуван и лежи седем месеца в цариградския затвор Паша капия. Със съдействието на руското консулство в Амасия избягва на руски параход в Русия, а оттам пристига в Браила, където се установява да работи като печатар и издател. Още в Цариград успява да пренесе печатницата си в българския метох в квартал Фенер, която по-късно е реорганизирана, става притежание на българското читалище и печата едноименното списание "Читалище".

В Браила х. Д. Паничков установява тесни връзки с книжовници и революционни дейци – Добри Войников, Георги Данчов, Димитър Дишлията, Стефан Караджа, Христо Ботев. Домът му е място, където отсядат българските хъшове. За това паметно време си спомня самият х. Д. Паничков през последните години от живота си в писмо от 26 октомври 1902 г. – Свищов, до писателя Никола Начов в София:

"... И Ботев беше при меня като мой син. От 1867 работеше в печатницата ми и ходеше с Хаджидимитрови другаре, и захванаха да стават развити народняци, се при мен квартироваха, а пък хаджи

Димитър с другарите си, спечелиха от един богаташ еврейин 800 желтици, та с тия парици помогнаха за снабдяването им [с] припаси и заминаха.

Киро Тюлешков беше словослагател при мене с Ботева. Той знае това; Левски много пътя е ноцовал при мене, па и Филип Тотю съм помагал с 21 жълт[ици]. Това знае Киро Тулеш[ков] и Павли Свисков. Това ще докаже и г-н В. Стоянов на книж. Ар[хив] на библиотеката; ако беше жив дядо Климент, па и Григорий Русчушки.

Вестниците "Дунавски лебед", "Цариградски вестник" и България много говориха тогава за мен.

Отка[к] са запомних, от тогава които бяха народни дейци се ги познавам, и аз пък простодушно съм помагал морално и деятелно, но не съм бил много интересен по 40 до 50-то лето – ходех по Гьопсанските села да възбуждам, за да правят черкови, спорил съм с владици за да не зимат много пари за освещението на Узунджово и там възбудих да направиха черква, после, като туриха гръцки книги, аз ги изгорих, та турих в черквата български. Също направих в Паша махала при Дерекьюю – на Камчия.⁵

Хаджи Димитър Паничков се установява в Браила около 1864 г. Три години по-късно възстановява печатница "Съединение", собственост на Добри Войников и известно време стопанисвана от Спас Попов. В тази печатница от 1867 г. започва да излиза в. "Дунавска зора". На следващата година печатницата е откупена от х. Д. Паничков. Той подобрява работата ѝ, набавя материали за нея. Урежда и типографско училище, за да обучава учениците на печатарския занаят. Персоналът на печатницата нараства на 5-7 души. Освен Хр. Ботев и К. Тулешков – по-късно управител на Каравеловата печатница в Букурещ и печатницата на Болградската гимназия, тук се обучават Хр. Кисев, Д. Г. Аджаров, Мих. Каназирски, Ж. Димитров, Ив. Гребенаров⁶. Към печатницата е уредена и книжарница със склад, в който се съхраняват собствени издания, книги от други български автори, учебници. За времето от 1867 до 1877 г. х. Д. Паничков печата или издава 15 вестника и 31 книги⁷. По-известни вестници и списания, които издава, са: "Хъш" (1868), "Кукуругу" (1870), "Хитър Петър" (1870), "Дума на българските емигранти" – под редакцията на Христо Ботев (1871), "Периодическо списание на Българското книжовно дружество" (от кн. 7 до кн. 11 се печата в Паничковата печатница, уредник – В. Д. Стоянов), "Клепало" (1872), "Жаба" (хумористичен вестник, под редакцията на свищовеца Ангелаки Савич, 1874), "Браилски телеграф" (според д-р Маньо Стоянов една от "метаморфозите" на в. "Хитър Петър" и идентичен с в. "Философски камък")⁸, "Михал" (1875,

под ред. на Ст. Заимов, хумористичен вестник). След погрома на Априлското въстание и в навечерието на Освободителната война х. Д. Паничков се свързва със Светослав Миларов, Тодор Пеев и Иван Драсов, под чиято редакция излиза обществено-политическият вестник "Възраждане" (1876). Печата се в браилската печатница на Паничков. Пак там се отпечатва в. "Юнак" (най-вероятно редактиран от Ив. Драсов и Т. Пеев, също едно от превъплъщенията на Паничковия вестник "Хитър Петър", както посочва д-р М. Стоянов)⁹. В Браила през същата година х. Д. Паничков издава и сатиричния вестник "Момче".

През 1876 г. той пренася част от печатницата си от Браила в Пloeщ, като предоставя работата на сестриния си син Христо Г. Кисъов¹⁰. По време на подготовката за Освободителната война в Пloeщ се съсредоточава основният контингент на формиращото се Българско опълчение. Тук х. Д. Паничков е в услуга на руската армия, като печата на изгодни цени войсковата документация. Тук печата книгата "Закон за българските войници", чийто автор е капитан Райчо Николов, и безплатно я раздава на младите опълченци¹¹. Тъй като работата на печатницата се разстройва поради затруднения във финансирането ѝ, х. Д. Паничков премества печатарския инвентар в Гюргево, а наскоро след това, при освобождаването на Свищов, се установява там, където остава до края на дните си.

Свищовският период в издателската и печатарската дейност на хаджи Димитър Паничков е белязан с усилията за утвърждаване на дунавския град като книжовно и издателско средище. За това в този град не липсват добри традиции. Опитът на стария издател се оказва решаващ, особено в първите дни на така жадваната свобода. Свищов може да се гордее, че тук е създадена първата в свободна България родна печатница. Тя е дело на хаджи Димитър Паничков, който отначало помага безвъзмездно на работещия към руския бюлетин "Летучий военный листок" българин Стефан Недев, като печата бланки и документация за нуждите на войската. Спечелва доверието на руските офицери, които му възлагат самостоятелна работа. В края на руското окупационно управление получава като награда военната ръчна преса. Така бива организирана тази първа у нас печатница. Нейният стопанин може да се смята и за първия печатар и издател в свободна България. Природно скромнен, той не афишира името си, а обявява печатницата на името на сина си Асен (Ясен) Паничков. Влагайки прекалено усърдие в работата по печатането на руските армейски книжа, х. Д. Паничков се разболява. Лекува се няколко месеца в румънската